

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **A. Š.**, bývajúceho v M., proti žalovanému **M. B.**, bývajúcemu v K., zastúpenému JUDr. J. F., advokátkou so sídlom v K., **o zaplataenie 1 427,30 € s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 19C 26/2009, o vylúčení sudcov Krajského súdu v Košiciach z prejednávania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. 9Co 57/2012, takto

r o z h o d o l :

1/ Sudcovia Krajského súdu v Košiciach JUDr. A. M., JUDr. G. M. a JUDr. J. T. **n i e s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 9Co 57/2012 (vec Okresného súdu Košice II sp. zn. 19C 26/2009).

2/ Konanie o návrhu žalobcu na vylúčenie ďalších sudcov Krajského súdu v Košice **z a s t a v u j e .**

O d ô v o d n e n i e

Žalobca vo svojom písomnom podaní doručenom Okresnému súde Košice II 20. februára 2012 namietal zaujatosť všetkých sudcov Krajského súdu v Košiciach z dôvodu, že na tomto súde pôsobí ako sudkyňa matka právnej zástupkyne žalovaného JUDr. J. F. staršia, čo podľa jeho názoru odôvodňuje pochybnosť o objektívnosti rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súde v Košiciach (§ 16 ods. 1 tretia veta O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť tvrdenej možnosti vzniku pochybnosti o nezaujatosti sudcov krajského súdu z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z ustanovenia § 14

ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednávaniu veci, k nezaujatému prístupu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočnosti, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právnu relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu a to :

1. k veci, v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci, alebo
2. k účastníkom konania, ktorý vzťah by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, alebo
3. k zástupcom účastníkov konania, ktorý vzťah by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod bodom 2.

Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednávanej veci alebo taký jeho osobný vzťah k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom, ktorý by pri všetkej nožnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na vec a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prejednanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie veci nestranným súdom je len povinnosť (nadriadeného) súdu prejednať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03). Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 14 ods. 1 O.s.p. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 listiny, čl. 48 ods. 1 ústavy), treba trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci možno skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. Pri posudzovaní týchto dôvodov (ich analýze)

v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu a inštruktívnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky k danej problematike.

ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikáť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania, resp. aj k ich zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Je potrebné brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu a interakcie medzi členmi spoločnosti; preto závažnosť, ktorá by založila

pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prerokovania a rozhodovania veci), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESLP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať "sine ira et studio", teda nezávisle a nestranne (porovnaj napr. I. ÚS 332/08).

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďit' prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje.

V prejednáwanej veci videl žalobca zaujatosť sudcov Krajského súdu v Košiciach v tom, že sudkyňou tohto súdu je matka právnej zástupkyne žalovaného JUDr. J. F. st. Uvedená sudkyňa žalobcom tvrdený príbuzenský vzťah k právnej zástupkyňi žalovaného potvrdila.

Podľa predkladacej správy Krajského súdu v Košiciach má v danej veci na základe Rozvrhu práce na rok 2012 rozhodovať senát 9Co zložený z predsedníčky senátu JUDr. A. M. a sudcov JUDr. G. M. a JUDr. J. T. Uvedení sudcovia sa k obsahu vznesenej námietky zaujatosti vyjadrili a zhodne uviedli, že nemajú žiaden vzťah k prejednáwanej veci, k účastníkom konania, ani k ich zástupcom. Svoj vzťah k sudkyňi Krajského súdu v Košiciach JUDr. J. F. st. označili za kolegiálny.

Špecializovaný senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky považuje najprv za potrebné pripomenúť svoje konštantné závery, ktoré nezaujímajú len aktuálne, ale zaujal ich opakovane už v minulosti v situáciách, keď sa namietal profesionálny, resp. kolegiálny vzťah medzi sudcom a účastníkom konania – iným sudcom, teda okolnosť profesionálneho, resp. kolegiálneho vzťahu k účastníkovi ako sudcovi vykonávajúcemu svoju funkciu na tom istom súde (porovnaj najmä uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. apríla 2010 sp. zn. 1 Nc 8/2010, ale aj napr. uznesenia z 25. marca 2011 sp. zn. 1 Nc 18/2011, z 15. apríla 2011 sp. zn. 1 Nc 26/2011, zo 14. júla 2011 sp. zn. 1 Nc 39/2011). Najvyšší súd zdôraznil, že u takéhoto vzťahu chýba objektívny základ na konštatovanie zaujatosti, pretože vzájomné vzťahy medzi sudcami sú založené na profesionalite a kolegiálnosti. Ak by z takéhoto základu bol vyvodzovaný opačný záver, znamenalo by takéto posudzovanie vlastne, že výlučne pracovný a kolegiálny vzťah medzi sudcami vo všeobecnosti prezumuje porušovanie sudcovských povinností a zásad sudcovskej etiky. Ak rámec týchto vzájomných vzťahov neprekročí hranicu profesionálnosti a kolegiálnosti, nemožno mať bez ďalšieho pochybnosti o ich nezaujatosti. Až v prípade, že by vzájomný vzťah prerástol cez rýdzo profesionálny rámec výkonu funkcie sudcu a nadobudol charakter bližšieho osobného vzťahu, pôjde o okolnosť vzbudzujúcu opodstatnené pochybnosti o nezaujatosti a teda išlo by o dôvod pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci. Vzťahy medzi sudcami, ktoré však bežný pracovný a kolegiálny rámec neprekračujú [t. j. ak tieto vzťahy spočívajú iba na tom, že sa sudcovia navzájom poznajú, pretože na výkon funkcie sú zaradení na rovnaký (prípadne vyšší alebo nižší) súd, v tom istom oddelení alebo senáte], *nemajú* teda samé osebe povahu dôvodov vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci.

Podľa už podanej argumentácie potom platí, že pokiaľ by aj bola priamo účastníčkou súdneho konania kolegyňa sudcov senátu 9Co Krajského súdu v Košiciach - JUDr. J. F., táto skutočnosť by týchto sudcov nevylučovala z prejednávania a rozhodovania takejto veci. So zreteľom na pomer spomínaných sudcov k JUDr. J. F., ktorý neprerástol rámec kolegiálneho vzťahu, by totiž absentoval dôvod vylučujúci ich z prejednávania a rozhodovania veci. Pokiaľ uvedené platí pre priamy /bezprostredný/ vzťah, nemôže sa uplatniť odlišné, resp. prísnejšie kritérium na iba odvodený či sprostredkovaný vzťah, t. j. tam, kde napr. ide o zástupcu účastníka, ktorý je príbuzným sudcu, ku ktorému rozhodovať majúci sudca či sudcovia majú len kolegiálny /pracovný/ vzťah. Iné riešenie by odporovalo pravidlám elementárnej logiky (*argumentum a maiore ad minus*).

Keďže v predmetnej veci neboli splnené zákonné predpoklady na vylúčenie sudcov v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p., Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol tak, že sudcovia senátu 9Co Krajského súdu v Košiciach JUDr. A. M., JUDr. G. M. a JUDr. J. T. nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

Vo vzťahu k ostatným namietaným sudcom považuje nadriadený súd námietku zaujatosti vznesenú žalobcom s poukazom na ustanovenie § 14 Občianskeho súdneho poriadku za obsolentnú /bezpredmetnú/, majúc za to, že nie sú splnené podmienky, za ktorých možno o námietke na vylúčenie ďalších sudcov konať.

Podľa § 103 O.s.p. kedykoľvek za konania prihliada súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (podmienky konania).

Ak ide o taký nedostatok podmienky konania, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví (§ 104 ods. 1 prvá veta O.s.p.).

Podľa § 14 ods. 1 O.s.p. sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Z ustanovenia § 14 a nasl. O.s.p. v spojení s § 3 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov treba vyvodit', že ak sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v príslušnom senáte nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, chýba podmienka konania vo vzťahu k námietke zaujatosti vznesenej voči sudcom, ktorým vec pridelená nebola (ostatným sudcom daného súdu); ide o neodstrániteľný procesný nedostatok podmienky tohto konania.

Za tejto procesnej situácie Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Košiciach (§ 16 ods. 1 O.s.p.) nemá vo vzťahu k takejto námietke o čom konať, pretože na základe len samotnej námietky zaujatosti nemožno rozhodnúť o vylúčení namietaných ďalších sudcov, keďže nie sú zákonnými sudcami.

Nakoľko ide o neodstrániteľný procesný nedostatok podmienky tohto konania, Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 104 ods. 1 prvej vety O.s.p. konanie o návrhu

žalobcu na vylúčenie ďalších sudcov Krajského súdu v Košiciach zastavil (výrok 2/uznesenia).

Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. júla 2012

JUDr. Jana B a j á n k o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť:
Hrčková Marta